

Tilläggsyrkande
Särskilt yttrande
2022-04-06

M, L, C, D, S, V, MP
KD
Ärende nr 2.2.4

Yrkande angående – Remittering av rapport gällande utredning om hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem.

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande och rapport gällande utredning om hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem, remitteras till Nämnden för funktionsstöd.
2. I övrigt bifalla tjänsteutlåtandet.

Yrkandet

Nämnden för funktionsstöd beslutar om frågor som rör stöd till personer med funktionsnedsättning och deras anhöriga. I det här ärendet är de således ett lämpligt remissorgan.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-03-11

Diarienummer 1270/21

Handläggare

Nina Bergman

Telefon: 031- 368 01 84

E-post: nina.bergman@stadshuset.goteborgs.se

Remittering av rapport gällande utredning om hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande och rapport gällande utredning om hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem, remitteras till grundskolenämnden och trafiknämnden.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade 2021-09-30 § 10 i enlighet med en motion av miljöpartiet att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem. I uppdraget ingick även ansvar och finansiering för att utgöra underlag till budgetprocessen 2023.

Utifrån kommunfullmäktiges beslut har målgruppen avgränsats till att omfatta elever med fritidshemsplacering i skolformerna förskoleklass, grundskola och grundsärskola som på grund av bestående funktionshinder har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel. Utredningen visar att det inte bör vara oförenligt med likställighetsprincipen att koppla elevers möjlighet att beviljas skolskjuts till och från fritidshem till förekomsten av en funktionsnedsättning som påverkar förmågan att transportera sig. Trots att det är möjligt att hantera resor till och från fritidshemmet som skolskjuts visar utredningen att det finns en gränsdragningsproblematik i förhållande till ordinarie skolskjuts. Utredningen pekar på att det inte med bestämdhet går att säga den presenterade organisationen skulle innebära en upplevd förbättring för varje enskild elev och vårdnadshavare.

Stadsledningskontoret gör bedömningen att det är möjligt att hantera skolskjuts till och från fritidshem inom grundskoleförvaltningens nuvarande skolskjutsorganisation under förutsättning att det sker en utökning av administrativ tjänst och budgetkompensation.

Stadsledningskontoret föreslår kommunstyrelsen att remittera tjänsteutlåtande med bilagd rapport till berörda nämnder för yttrande med svarstid senast 2022-05-25.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Oavsett om resor till och från fritidshem hanteras som skolskjuts eller färdtjänst, eller ligger inom trafiknämndens eller grundskolenämndens ansvar och budget, utgör de en kostnad för staden som helhet.

Av både trafiknämndens och grundskolenämndens tidigare remissvar (dnr 0921/20) framgick att de ekonomiska effekterna av förändringen, att erbjuda skolskjuts i stället för färdtjänst till fritidshem för utvald målgrupp, inte bedömdes innebära någon större kostnadspåverkan för Göteborgs Stad som helhet. Däremot skulle förändringen innebära en förflyttning av kostnads massa mellan de två nämnderna.

I samband med bildandet av grundskolenämnden 2018 infördes en ny gemensam hantering där skolskjuts till och från fritidshem hänvisades till färdtjänst. Trafiknämnden noterade i samband med förändringen en ökad efterfrågan på färdtjänstresor till och från fritidshem. Trafikkontoret uppskattade kostnadsökningen avseende den ökade efterfrågan till 12 mnkr per år. Efter hemställan till kommunfullmäktige beviljades trafiknämnden 2020-11-12 § 6 en tillfälligt utökad budgetram på 12 mnkr som kompensation för kostnadsökningar under 2020. I 2021 års budget fick trafiknämnden utökat kommunbidrag med 12 mnkr. Grundskolenämndens kommunbidrag justerades inte nedåt i samband med att trafiknämnden tillfördes 12 mnkr.

Den möjliga organiseringen som utredningen beskriver innebär ökade kostnader för skolskjuts för grundskolenämnden. Det framgår att kostnaderna för resor till och från fritidshem med färdtjänst uppgick till cirka 13,5 mnkr under 2021 (trafikkostnad och förmedlingsavgift). Trafikkontoret bedömer att den kostnad som nämnden haft för myndighetsutövningen för dessa resor varit cirka 0,5 av en heltidstjänst. Denna kostnad har inte fakturerats grundskolenämnden. Grundskoleförvaltningen uppskattar att myndighetsavdelningen kommer att behöva utökas med ungefär två heltidstjänster för att kunna hantera ansökningar och överklaganden.

Stadsledningskontoret delar grundskoleförvaltningens bedömning att det kommer att krävas en utökning med en administrativ resurs, men att behovet ligger någonstans mellan 0,5 och 1,0 tjänst. Utökningen motiveras dels med att grundskoleförvaltningen får nya arbetsuppgifter, dels att handläggningen till viss del skiljer sig åt jämfört med ordinarie skolskjutshandläggning. Skolskjuts till och från fritidshem utgår från vårdnadshavarnas arbetstider och inte skolans start- och sluttider, vilket kräver ökad kontakt mellan skolskjutshandläggare och vårdnadshavare.

Under 2021 genomfördes 35 500 resor till och från fritidshem. Trafikkontoret bedömer att pandemin påverkade resandegraden negativt under 2021 och uppskattar att behovet av resor till och från fritidshem kommer att öka framöver. Antalet färdtjänstresor ökade kraftigt under hösten 2021 jämfört med hösten 2020 till följd av minskad smittspridning. Det saknas statistik för resor till och från fritidshem längre tillbaka i tiden än för 2020, varvid analys avseende resandegraden inte är möjlig att göra under längre tidsperiod.

En av intentionerna bakom utredningsuppdraget är att underlätta för barn att ta sig till och från fritidshemmet genom stadens försorg. Då Göteborgs Stads riktlinjer för skolskjuts idag möjliggör en högre grad av individuella anpassningar jämfört med färdtjänst kan en förändring medföra att fler barn än tidigare ansöker om resor till och från fritidshem. Inom ramen för utredningen har det inte varit möjligt att uppskatta omfattningen av en eventuell

ökning eller vad den kan innebära i termer av ökade kostnader. Vidare är trafiknämndens bedömning att skillnaden i kostnad kopplat till servicenivåer mellan skolskjuts och färdtjänst, utifrån antal berörda individer, inte bedöms vara allt för omfattande.

Den möjliga organisation som presenterats i utredningen innebär vissa avsteg från ordinarie skolskjutsregler. Att skolskjuts till och från fritidshemmet också gäller när elever i målgruppen valt en annan skola än den kommunen annars skulle anvisat, medför inga ytterligare resor eftersom de här resorna redan är inräknade i de 35 500 resor till och från fritidshem som genomfördes under 2021. Detsamma gäller de färdtjänstresor som genomförts mellan kommuner, vilka också innefattas i dessa resor.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Det är viktigt att eleverna kan ta sig till och från skolan på trygga och säkra skolvägar. Det är också viktigt att skolskjuts till och från skolan utformas på ett sådant sätt att eleverna känner sig trygga och bekväma i att resa. Detta gäller även de elever som reser till och från fritidshemmet. Så som stadens riktlinjer för färdtjänst är utformande är det inte möjligt för elever med behov av fast förare, ensamåkning eller samåkning enbart med jämnåriga elever att få detta. Ur ett barnperspektiv är det viktigt att hitta lösningar så att resor till och från fritidshem kan anpassas utifrån de individuella behov som eleverna i målgruppen har.

Bilagor

1. Kommunfullmäktiges protokollsutdrag 2021-09-30 § 10
2. Rapport – Utredning om resor till och från fritidshem som skolskjuts

Ärendet

Stadsledningskontoret har på uppdrag av kommunfullmäktige 2021-09-30 § 10 utrett hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskolan och grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem, samt tagit fram underlag till budgetprocessen 2023 gällande ansvar och finansiering.

I detta ärende föreslås att kommunstyrelsen remitterar stadsledningskontorets tjänsteutlåtande och bifogad rapport till grundskolenämnden respektive trafiknämnden med begäran om yttrande senast 2022-05-25.

Beskrivning av ärendet

Uppdrag

Kommunfullmäktige beslutade 2021-09-30 § 10 i enlighet med en motion av miljöpartiet att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskola så att den inkluderar fritidshem. I uppdraget ingick även att ta fram underlag för ansvar och finansiering till budgetprocessen 2023.

Ärendet och dess beredning

Bakgrunden till kommunfullmäktiges beslut är en motion, dnr 0921/20. I motionen föreslogs att kommunfullmäktige skulle besluta om att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda hur staden skulle kunna organisera skolskjuts för elever i grundsärskolan så att den inkluderar resor till och från fritidshem. Av motionen framgick att vårdnadshavare och funktionsrättsorganisationer vittnar om att stadens hantering av skolskjuts för elever i grundsärskolan innebär stora svårigheter för en redan utsatt grupp.

Trafiknämnden tillstyrkte motionen och såg positivt på att frågan utreddes med ansatsen att skolskjuts även skulle inkludera resor till och från fritidshem för elever i grundsärskolan. Resor till och från fritidshem behöver enligt trafiknämnden tillhandahållas och utformas så att resorna inte utgör ett hinder för särskoleelever att ta del av den sociala gemenskap, stimulans, utveckling och lärande som fritidshemmet bidrar till. Det är av vikt att dessa barn inte exkluderas eller diskrimineras.

Grundskolenämnden tillstyrkte motionen och ställde sig positiv till att frågan om skolskjuts till och från fritidshemmet utreds. Nämnden bedömde dock att den skolformstillhörighet som eleven tillhörde inte var en bra utgångspunkt för att utreda möjligheten till skolskjuts till och från fritidshemmet. Enligt grundskolenämnden behövde en utredning omfatta alla elever som har rätt till färdtjänst, även de som går i förskoleklass och grundskola.

Avgränsning och arbetssätt

Avgränsningen innebär att utredningen inte omfattar elever med korttidstillsyn enligt LSS. Utredningen har inte heller omfattat andra möjliga sätt att hantera resor till och från fritidshem såsom höjd servicenivå inom färdtjänst, organisering av skolskjuts inom trafiknämnden eller att samtliga elever som är berättigade till skolskjuts skulle omfattas av möjlighet till skolskjuts till och från fritidshem.

Utredningsarbetet har genomförts av stadsledningskontoret. Till utredningen har det funnits en referensgrupp bestående av representanter från grundskoleförvaltningen och trafikkontoret.

Sammanfattning av utredningen

Nuvarande organisation

I samband med bildandet av grundskolenämnden den 1 juli 2018 infördes en ny gemensam hantering av skolskjuts. Innan dess hanterades skolskjutsen av respektive stadsdelsnämnd utifrån stadsdelens förutsättningar och prioriteringar. I praktiken innebar det att skolskjutsen kom att hanteras olika över staden. I vissa stadsdelar fick elever skolskjuts till och från fritidshem, i andra stadsdelar hänvisades elever till färdtjänst.

Grundskolenämndens hantering utgick från att skolskjutsen endast skulle utgå från kommunens skyldighet enligt skollagen (2010:800), vilken inte omfattar resor till och från fritidshemmet. Mot bakgrund av detta hänvisades elever med behov av resor till och från fritidshemmet till färdtjänst.

Färdtjänst

Färdtjänstillstånd ges till personer som på grund av funktionshinder har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel. Färdtjänstillstånd omfattar inte transporter som av någon annan anledning bekostas av det allmänna, exempelvis skolskjuts och sjukresa.¹ Beslut om färdtjänstillstånd kan överklagas med förvaltningsbesvär, vilket innebär att både lagligheten och lämpligheten kan prövas i domstol.

Resor med färdtjänst sker, i likhet med övrig kollektivtrafik, tillsammans med andra. Resorna sker i anpassade personbilar, rullstolsbilar eller rullstolsbussar. I färdtjänstillståndet ingår ett begränsat antal fritidsresor. Antalet resor baseras på i vilken uträkning funktionhindret påverkar möjligheten att resa med kollektivtrafik. Som mest kan en person beviljas 312 fritidsresor per år i Göteborgs Stad. För väsentliga resor, så som resor till och från fritidshem, finns det inte någon begränsning gällande antalet resor.

Färdtjänst till och från fritidshem tillhandahålls under lov och ferier. Oavsett om eleven går i en kommunal eller fristående skola har eleven rätt till färdtjänst om grundläggande kriterier uppfylls. Barn som bor växelvis hos sina föräldrar har rätt till färdtjänst till och från båda adresserna. Detta gäller även om den ena föräldern bor i annan kommun. Vid färdtjänstresa utgår vanligtvis en egenavgift. Elever som har färdtjänst till och från fritidshem åker på sitt skolkort under terminerna och betalar därför ingen egenavgift under denna tid. Skolkortet gäller dock inte under jul- och sommarlov eller över kommungränsen. Egenavgift tas därför ut för resor till och från fritidshemmet under dessa lov och för resor över kommungränsen.

Färdtjänstlagen gör det möjligt för kommunen att förena ett tillstånd till färdtjänst med villkor.² Lagtexten är utformad på ett sådant vis att den ger utrymme för såväl gynnande som inskränkande villkor. Det är utifrån färdtjänstlagen därför möjligt, men inte tvingande för kommunen att förena ett tillstånd till färdtjänst med individuella villkor av gynnande art, så som fast förare och ensamåkning. Kommunen ensam avgör om det finns särskilda

¹ Lag (1997:736) om färdtjänst, § 7, 2 st.

² SKL (2014), *Färdtjänsthandboken*

skäl för att ett tillstånd skall förenas med gynnande villkor som går utöver de skyldigheter som följer av lagens bestämmelser i övrigt.³

Stadens nuvarande servicenivå för färdtjänst innebär att fast förare och ensamåkning inte erbjuds för resor till och från fritidshemmet. Inom färdtjänst kan det därför vara olika förare vid varje resa och samplanering sker för alla typer av färdtjänstresenärer med olika typer av funktionshinder, såväl gamla som unga.⁴

I februari 2022 fanns 188 barn upp till 12 år som reser till och från fritidshem med färdtjänst. 31 av barnen har ensamåkning. 93 av de 188 barn som reser med färdtjänst har även skolskjuts.

Skolskjuts

Kommunen har enligt skollagen en skyldighet att tillhandahålla skolskjuts för elever i de obligatoriska skolformerna förskoleklass, grundskola och grundsärskola. Lagstiftningen anger inte i detalj när skolskjuts ska anordnas utan kommunen får själv bedöma när skolskjuts ska anordnas och vilka som ska få skolskjuts utifrån elevens förutsättningar och lokala förhållanden.

Enligt skollagen kan en elev i förskoleklass, grundskola och grundsärskola ha rätt till kostnadsfri skolskjuts på grund av färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet. Det finns dock vissa undantag från kommunens skyldighet att anordna skolskjuts och det är om eleven väljer att gå i en fristående skola, en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem eller en annan kommuns grundskola. I de fall då det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter ska kommunen dock även anordna skolskjuts i dessa fall. Lagstiftningen hindrar dock inte att kommunen på frivillig grund och utöver sina skyldigheter ordnar särskild skjuts som inte är tillfällig, exempelvis till och från fritidshem.

Alla elever som är folkbokförda i Göteborg, har fyllt sju år och går i kommunal eller fristående grundskola eller grundsärskola får ett kostnadsfritt skolkort till kollektivtrafiken. Skolkortet gäller helgfria vardagar under höst- och vårtermin. De elever som inte kan utnyttja kollektivtrafiken för att ta sig till och från skolan kan beviljas skolskjuts. Eleven ska då vara folkbokförd på adress i Göteborgs kommun, gå på en anvisad skola och ha behov av transport i direkt anslutning till skoldagens början eller slut. Därutöver ska något av följande kriterier uppfyllas:

- Gångavståndet mellan elevens bostad och skolan eller närmaste reguljära hållplats för kollektiva trafikmedel överstiger:
 - 2,0 km för elever i förskoleklass till årskurs 3,
 - 3,0 km för elever i årskurs 4–6, och
 - 4,0 km för elever i årskurs 7–9.
- Skolvägen bedöms som farlig. Om närmaste lämpliga skolväg bedöms som trafikfarlig med hänsyn till elevens ålder och mognad beviljas kostnadsfri skolskjuts utan hänsyn

³ Se vidare RÅ 2000 ref 8

⁴ [Folder/Broschyr Göteborgs Stad \(goteborg.se\)](#)

till avståndet. Omständigheter såsom avsaknad av gångbana och trafiktäthet ska beaktas.

- Eleven har stadigvarande eller tillfälligt funktionsnedsättning som bedöms hindra eleven från att ta sig till och från skolan.
- Lång väntetid kan förekomma vid resa med reguljär kollektivtrafik. Om närmaste väntetiden bedöms som orimlig med hänsyn till elevens ålder och mognad beviljas kostnadsfri skolskjuts utan hänsyn till avståndet.

Vid växelvis boende kan rätten till skolskjuts prövas från båda adresserna. För elever som har delat boende kan skolskjuts beviljas för tid som eleven bor hos den vårdnadshavare som uppfyller något av kriterierna. Till skillnad från färdtjänst till och från fritidshem gäller inte skolskjuts vid växelvis boende över kommungränsen.

Skolskjutsen är kostnadsfri för eleven. Den servicenivå som medges i stadens nuvarande riktlinje för skolskjuts möjliggör fast förare med erfarenhet av barn samt samplanering där barn endast reser med andra barn då behov finns.⁵ Det pågår dock ett arbete i grundskoleförvaltningen med att revidera riktlinjerna för skolskjuts. Det föreslås att vårdnadshavare ska göra en särskild ansökan om ensamåkning och fasta förare på samma sätt som vid färdtjänst. Det föreslås också att tillhandahållandet av ensamåkning och fast förare ska hanteras mer restriktivt än tidigare.

Beslut rörande skolskjuts kan överklagas genom förvaltningsbesvär, vilket innebär att domstolen gör en fullständig överprövning av kommunens beslut där även de skälighets- och lämplighetsbedömningar som har gjorts av kommunen kan bli föremål för prövning. Avslag på ansökan om skolskjuts på grund av organisatoriska eller ekonomiska svårigheter, för en elev som valt en annan skola än den kommunen anvisat, överklagas genom laglighetsprövning enligt kommunallagen.⁶

Idag har 530 elever i årskurs F-6 skolskjuts till och från skolan.

Målgruppen

Stadsledningskontoret har utifrån kommunfullmäktiges beslut avgränsat utredningsuppdraget till att omfatta den grupp elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskola som har färdtjänst till och från fritidshemmet. Det innebär att målgruppen är elever med ett varaktigt funktionshinder som har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel.

När en målgrupp definieras så utestängs per automatik andra invånare från att ta del av en viss samhällsservice. Vilka målgrupper som har rätt till service från samhället är vanligtvis reglerat i speciallagstiftning, exempelvis skollag, socialtjänstlag eller färdtjänstlag. Utöver kommunens skyldighet att ge service enligt speciallagstiftning finns det också möjlighet att inom den kommunala kompetensen tillhandahålla ytterligare service till invånarna. Det är då upp till kommunen själv att definiera målgrupp och nivån på den utökade servicen så länge den är förenlig med den kommunala likställighetsprincipen.

Omvärldsbevakning

Inom ramen för utredningen har en omvärldsbevakning avseende andra kommuners hantering av resor till och från fritidshem genomförts. Syftet med omvärldsbevakningen

⁵ [Riktlinjer för skolskjuts i Göteborgs Stad \(goteborg.se\)](https://www.goteborg.se/om-goteborg/utredning-och-utveckling/utredning-om-skolskjuts)

⁶ [Riktlinjer för skolskjuts i Göteborgs Stad \(goteborg.se\)](https://www.goteborg.se/om-goteborg/utredning-och-utveckling/utredning-om-skolskjuts)

har dels varit att få en uppfattning om hur vanligt skolskjuts till och från fritidshem är, dels hur skolskjuts, där den tillämpas är utformad.

Sökningen visar att en majoritet av kommunerna inte anordnar skolskjuts till och från fritidshem. Stockholm och Malmö, som storleksmässigt är jämförbara med Göteborg, erbjuder generellt inte skolskjuts till och från fritidshemmet. Det förekommer dock att enskilda skolor inte gör skillnad på resor till och från skola respektive fritidshem.

Det finns dock exempel på mindre och medelstora kommuner som enligt sina riktlinjer tillhandhåller skolskjuts till och från fritidshem: Umeå, Gävle, Nyköping, Täby, Vaxholm, Sundbyberg, Sigtuna, Solna, Vallentuna, Växjö, Borås och Partille.

Utformning av skolskjuts till och från fritidshem varierar mellan olika kommuner, med det finns några gemensamma delar:

- Möjligheten till skolskjuts till och från fritidshem finns inskriven i kommunens riktlinjer för skolskjuts.
- Samtliga kommuner har begränsat målgruppen på ett eller annat sätt. Det vanligaste är att målgruppen omfattar elever i grundskolan, men det finns exempel på att målgruppen även omfattar elever som går i särskild undervisningsgrupp.
- Kriterierna är ofta funktionsnedsättning eller andra särskilda behov. Samtliga kommuner har ett ansökningsförfarande där ansökan prövas individuellt efter behov.

Den kommunala likställighetsprincipen

Enligt likställighetsprincipen ska kommunen behandla alla medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat.⁷ Det innebär att medlemmar, eller grupper av medlemmar, som befinner sig i samma situation ska behandlas lika och om medlemmar behandlas olika måste det ske på saklig och objektiv grund.

Av förarbetena framgår att det inte ansetts möjligt att ge en heltäckande regel om vilka slags skäl som är att klassificera som sakliga utan att frågan om vad som utgör objektivt godtagbara skäl för särbehandling får avgöras från fall till fall och från verksamhetsområde till verksamhetsområde. Kommunen måste dock alltid kunna motivera en särbehandling sakligt och objektivt, när det inte finns uttryckligt lagstöd för en sådan.

Det finns flera kommuner som har utökat möjligheten att få skolskjuts och som ger grupper av elever rätt till skolskjuts till och från fritidshem. Det saknas dock praxis som behandlar frågan om likställighetsprincipens innebörd i dessa fall. Även när det gäller likställighetsprincipens innebörd på skolskjutsområdet i stort finns det begränsat med vägledande domar. En slutsats som kan dras är emellertid att kommunen anses ha ett visst utrymme att själv bestämma sitt regelverk på skolskjutsområdet, under förutsättning att de regler som ställs upp framstår som sakliga och objektiva.

Som framgår ovan är likställighetsprincipens innebörd i den nu aktuella situationen inte prövad. Avsaknaden av tydlig praxis medför att det är svårt att fullt ut bedöma utgången vid en eventuell domstolsprövning. Utifrån likställighetsprincipens generella innebörd kan det dock argumenteras för att det inte bör vara oförenligt med denna princip att koppla

⁷ 2 kap. 3 § kommunallagen

möjligheten att beviljas skolskjuts till och från fritidshem till förekomsten av en funktionsnedsättning som påverkar förmågan att transportera sig på annat sätt.

Överklagan av beslut

Beslut om färdtjänstillstånd överklagas med förvaltningsbesvär, vilket innebär att både lagligheten och lämpligheten kan prövas i domstol. Hanteras resor till och från fritidshem som skolskjuts omfattas inte dessa beslut av skollagens bestämmelser om överklagan. Detta beror på att kommunen inte är skyldig att anordna resor till och från fritidshem. Det innebär att besluten endast kan överklagas genom laglighetsprövning. Att domstolens prövning blir begränsad till att bara avse endast beslutets laglighet och inte dess lämplighet kan uppfattas som en försämring för den som beslutet berör.

Identifierade möjligheter

Utifrån utredningens kartläggning av nuvarande organisation, färdtjänst, skolskjuts och juridiska förutsättningar har ett antal möjligheter identifierats.

- Kartläggningen visar att det generellt sett är möjligt att organisera resor till och från fritidshem som skolskjuts. Skollagens bestämmelser hindrar inte kommunen att anordna skolskjuts på frivillig grund utöver sin skyldighet.
- Utifrån likställighetsprincipens generella innebörd kan det argumenteras för att det inte bör vara oförenligt med denna princip att koppla möjligheten att beviljas skolskjuts till och från fritidshem till förekomsten av en funktionsnedsättning som påverkar förmågan att transportera sig på annat sätt.
- Skolskjuts till och från fritidshem är inte lagstadgad och behöver inte utformas på samma sätt som ordinarie skolskjuts. Det är dock viktigt att likställighetsprincipen beaktas när riktlinjerna för skolskjuts till och från fritidshem tas fram.
- Det finns en väl fungerande organisation inom grundskoleförvaltningen med stor kunskap och kompetens för hantering av ordinarie skolskjuts.

Identifierade utmaningar

Utifrån utredningens kartläggning av nuvarande organisation, färdtjänst, skolskjuts samt juridiska förutsättningar har ett antal utmaningar identifierats i förhållande till en eventuell organisatorisk förändring.

- Avsaknaden av tydlig praxis medför att det är svårt att fullt ut bedöma utgången vid en eventuell domstolsprövning av skolskjuts till och från fritidshem för en viss avgränsad målgrupp.
- En definierad målgrupp med funktionshinder som urvalskriterie kan av vissa vårdnadshavare uppfattas som orättvis.
- Beslutsgrunderna är kommunalt utformade och utgår inte från nationell lagstiftning och praxis, vilket kan göra att det uppstår utmaningar för handläggare avseende hur ansökningar ska bedömas.
- Beslut om skolskjuts till och från fritidshem kan endast laglighetsprövas, vilket innebär att domstolens prövning begränsas till att enbart avse beslutets laglighet och inte dess lämplighet. Detta kan av vissa vårdnadshavare upplevas som en försämring av möjligheterna att tillvarata sin rätt.
- Om det inte ska bli en försämring för berörda elever i förhållande till resor med färdtjänst behöver skolskjuts till och från fritidshemmet även gälla från annan skola än den anvisade, över kommungränserna vid växelvis boende och vid lov.

- Grundskoleförvaltningen arbetar för närvarande med att ta fram förändrade riktlinjer för ordinarie skolskjuts. De reviderade riktlinjerna förslås bli mer restriktiva när det gäller fast förare och ensamåkning, vilket kan medföra mer likartade servicenivåer mellan skolskjuts och färdtjänst.

En möjlig organisation

Utgångspunkter

Som tidigare nämnts hindrar inte lagstiftningen att kommunen på frivillig grund och utöver sina skyldigheter ordnar särskild skjuts till och från till fritidshem. När en målgrupp för en viss typ av service inte är definierad i speciallagstiftning är det, utifrån kommunallagens bestämmelse om likställighet, möjligt för kommunen att avgränsa en specifik målgrupp.

Den möjliga organisation av skolskjuts som presenteras i detta avsnitt utgår från följande fem punkter:

- En organisatorisk förändring ska inte innebära en försämring för elever som idag har färdtjänst
- Målgruppen omfattar elever med fritidshemsplacering i skolformerna förskoleklass, grundskola och grundsärskola med ett bestående funktionshinder som på grund av detta har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel.
- Trafikkontorets nuvarande administrativa hantering av ansökan och prövning av resor till och från fritidshem implementeras i grundskolans skolskjutsorganisation.
- Trafikkontoret hanterar genomförandet av skolskjutsresor till och från fritidshem på samma sätt som övriga skolskjutsresor.
- Den kostnadspost som idag används av trafiknämnden för resor till och från fritidshem flyttas över till grundskolenämnden.

Organisation

Riktlinjer för skolskjuts

Då det är upp till kommunen att precisera skolskjutsen utifrån lokala förutsättningar har varje kommun politiskt antagna riktlinjer för detta. I staden är det grundskolenämnden som beslutar om riktlinjer för skolskjuts i Göteborgs Stad. Om resor till och från fritidshem ska organiseras som skolskjuts behöver det framgå av stadens riktlinjer för skolskjuts.

Av riktlinjerna bör det framgå att målgruppen omfattar elever i skolformerna förskoleklass, grundskola och grundsärskola med ett bestående funktionshinder som på grund av detta har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel. Vidare bör det framgå vad som gäller vid val av annan skola än den anvisade, vad som gäller under lov samt vad som gäller vid växelvis boende när ena vårdnadshavaren bor i annan kommun. Det bör även framgå vad som krävs när det gäller ansökningar.

Ansvar

- Grundskolenämnden ansvarar för att erforderliga justeringar görs av stadens riktlinjer för skolskjuts.

Ansökningar, prövning, planering och genomförande

Ansökningar gällande skolskjuts till och från fritidshemmet kan göras på samma sätt som ordinarie ansökningar om skolskjuts. Det innebär att ansökningsperioden för skolskjuts till och från fritidshem i huvudsak kan förläggas till perioden mellan 1 mars och 31 april och gäller ett läsår i taget. På samma sätt som gäller för ordinarie skolskjuts bör det också finnas möjlighet att göra ansökningar kontinuerligt under året vid exempelvis flytt.

Ansökningarna prövas individuellt av skolskjutshandläggare. Efter beslut meddelas vårdnadshavarna. Skolskjutshandläggaren beslutar om hur skolskjutsen ska utformas med hänseende till elevens behov av exempelvis ensamåkning.

När ansökningsperioden är slut sammanställs behovet av skolskjuts till och från fritidshem och skickas av skolskjutshandläggare till trafikkontoret för verkställighet. Ansökningar som sker under året utöver den allmänna ansökningstiden hanteras enligt samma rutiner.

Ansvar

- Grundskolenämnden ansvarar för att ta fram erforderliga riktlinjer för ansökningar om skolskjuts till och från fritidshem
- Grundskoleförvaltningen ansvarar för hantering av ansökningar och beslut gällande skolskjuts till och från fritidshem
- Grundskoleförvaltningen ansvarar för att beställa skolskjuts till och från fritidshem hos trafikkontoret
- Trafikkontoret ansvarar för att anskaffa och genomföra skolskjuts till och från fritidshem
- Grundskoleförvaltningen ansvarar för att rutiner kring ansökan och beställning av skolskjuts till och från fritidshem uppdateras

Stadsledningskontorets bedömning

Utredningen visar att det generellt sett är möjligt att organisera resor till och från fritidshem som skolskjuts. Skollagens bestämmelser hindrar inte kommunen att anordna skolskjuts på frivillig grund utöver sin skyldighet. Det är relativt ovanligt att kommuner tillhandahåller resor till och från fritidshem som skolskjuts. Stockholm och Malmö gör det exempelvis inte generellt.

Ett antal kommuner har utökat möjligheten att få skolskjuts och ger avgränsade grupper av elever rätt till skolskjuts till och från fritidshem. Som framgår av utredningen är likställighetsprincipens innebörd i förhållande till detta inte prövad. Avsaknaden av tydlig praxis medför att det är svårt att fullt ut bedöma utgången vid en eventuell domstolsprövning. Utifrån likställighetsprincipens generella innebörd kan det dock argumenteras för att det inte bör vara oförenligt med denna princip att koppla möjligheten att beviljas skolskjuts till och från fritidshem till förekomsten av en funktionsnedsättning som påverkar förmågan att transportera sig på annat sätt. En slutsats som kan dras är emellertid att kommunen anses ha ett visst utrymme att själv besluta sitt regelverk på skolskjutsområdet, under förutsättning att de regler som ställs upp framstår som sakliga och objektiva. Det bör alltså vara möjligt att avgränsa målgruppen till att omfatta elever med ett bestående funktionshinder som på grund av detta har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel.

Oavsett om resor till och från fritidshem betraktas som skolskjuts eller färdtjänst utgör de en kostnad för staden som helhet. Det kan konstateras att det är möjligt att hantera resor till

och från fritidshem inom grundskoleförvaltningens organisation under förutsättning att grundskolenämnden får ekonomisk kompensation för detta. En förändring skulle innebära en utökad administrativ hantering och planering som till viss del skiljer sig åt från ordinarie handläggning. Skolskjuts till och från fritidshem utgår från vårdnadshavarnas arbetstider och inte skolans start- och sluttider som i ordinarie skolskjuts. Skolans start- och sluttider ligger fast under läsåret och förändras inte. Planering av skolskjuts till och från fritids kräver större flexibilitet och att skolskjutshandläggarna har mer kontakt med vårdnadshavarna än vad som är fallet i ordinarie handläggning. Utöver detta ställer hantering av egenavgifter och debitering av ej avbeställda resor krav på ökad administration.

Även om det är möjligt att hantera resor till och från fritidshemmet som skolskjuts finns en gränsdragningsproblematik i förhållande till ordinarie skolskjuts. Om stadens nuvarande riktlinjer för skolskjuts tillämpas fullt ut även för resor till och från fritidshemmet skulle det i vissa avseenden innebära en försämring för berörda elever i målgruppen i förhållande till dagens resor med färdtjänst. Elever som valt en annan skola än den anvisade eller har växelvis boende skulle inte ha rätt till skolskjuts till och från fritidshemmet, vilket de idag har utifrån lagen om färdtjänst. Eleven skulle inte heller kunna få skolskjuts under lov. För att det inte ska bli en försämring för eleverna behöver riktlinjerna för skolskjuts till och från fritidshemmet utformas på ett annat sätt än dagens riktlinjer för skolskjuts.

Färdtjänst och skolskjuts regleras av nationell lagstiftning som avgör vem som har rätt till service och där avslag på ansökningar kan överklagas genom förvaltningsbesvär. Till detta finns en omfattande praxis och allmänna råd som ger vägledning i myndighetsutövningen. En förändring av organiseringen enligt ovan innebär i stället att servicen hanteras inom den allmänna kompetensen med lokalt definierade ramar och beslutade riktlinjer. När det saknas praxis och allmänna råd ställs det större krav på handläggare, vilket kan innebära utmaningar och gränsdragningsproblematik då inkomna ansökningar ska bedömas. Ett avslag på en ansökan om skolskjuts till och från fritidshem kan, som tidigare nämnts, enbart överklagas genom laglighetsprövning. Vårdnadshavare som får avslag på sin ansökan kan uppleva detta som en försämring när det gäller möjligheten att ta tillvara sin rätt. Det kan även medföra utmaningar för skolskjutshandläggarna att kommunicera till vårdnadshavarna att överklaganden av beslut om skolskjuts till och från skola i regel hanteras som förvaltningsbesvär medan beslut om skolskjuts till och från fritidshem hanteras genom laglighetsprövning.

En av utgångspunkterna för kommunfullmäktiges beslut om utredning är att resor till och från fritidshem som skolskjuts skulle möjliggöra en högre servicenivå med hänseende till ensamåkning och fast förare jämfört med färdtjänst. Grundskoleförvaltningens pågående revidering av stadens riktlinjer för skolskjuts, som bland annat innebär att ansökningar om ensamåkning och fast förare ska hanteras mer restriktivt än tidigare, kan innebära att elever inte kommer att få en högre servicenivå än vid resa med färdtjänst jämfört med färdtjänst.

En av utgångspunkterna för kommunfullmäktiges beslut om utredning är att resor till och från fritidshem som skolskjuts ska möjliggöra en högre servicenivå med hänseende till exempelvis ensamåkning och fast förare jämfört med färdtjänst. Grundskoleförvaltningens pågående revidering av stadens riktlinjer för skolskjuts kan medföra en mer restriktiv hantering av ansökningar om ensamåkning och fast förare. Detta kan innebära att resor med skolskjuts inte kommer att ha högre servicenivå än resor med färdtjänst.

En annan utgångspunkt för kommunfullmäktiges beslut var att en förändring skulle bidra till ett minskat antal myndighetskontakter för vårdnadshavare. En förändrad organisation skulle visserligen medföra att vårdnadshavarna endast har kontakt med en förvaltning (grundskoleförvaltningen) när det gäller ansökningar om skolskjuts till och från skola och fritidshem. Många vårdnadshavare skulle dock även fortsättningsvis behöva ha kontakt med trafikkontoret gällande färdtjänst som fritidsresa, vilket inte skulle innebära en minskning i antalet myndighetskontakter.

För att en förändring från färdtjänst till skolskjuts ska få avsedd effekt, det vill säga innebära en förbättring för berörda elever, kan det konstateras att det krävs att riktlinjerna för resor till och från fritidshem behöver skilja sig åt från övriga skolskjutsriktlinjer. För att undvika försämring för målgruppen behöver riktlinjerna för skolskjuts till och från fritidshem avvika från ordinarie skolskjutsriktlinjer på flera grundläggande punkter, exempelvis beträffande anvisad skola, skolskjuts under lov och vid växelvisboende i annan kommun. Olika riktlinjer kan skapa gränsdragningsproblematik som behöver omhändertas. I praktiken skulle det exempelvis kunna uppstå en situation där en elev som valt en annan skola än den anvisade inte har rätt till skolskjuts till och från skolan enligt ordinarie skolskjutsriktlinjer men däremot kan ha rätt till resor till och från fritidshemmet.

Utifrån ovanstående är det därför stadsledningskontorets bedömning att det inte med bestämdhet går att säga att den presenterade organisationen innebär en upplevd förbättring för varje enskild elev och vårdnadshavare. Förändring i möjligheten att överklaga beslut samt grundskolenämndens pågående riktlinjeöversyn, vilken kan medföra mer restriktiva bedömningar, bidrar till denna bedömning. Vidare är det möjligt att kriteriet funktionshinder som enda grund för skolskjuts till och från fritidshem kan medföra att vissa vårdnadshavare upplever att staden inte hanterar alla barn likvärdigt.

Ur ett barnperspektiv är det viktigt att hitta lösningar så att resor till och från fritidshem kan anpassas utifrån de individuella behov som eleverna i målgruppen har.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Motion av Bosse Parbring (MP) och Karin Pleijel (MP) om skolskjuts för elever i grundskolan

§ 10, 0921/20

Beslut

Enligt kommunstyrelsens förslag med viss justering:

1. Den av Bosse Parbring och Karin Pleijel väckta motionen bifalles.
2. Kommunstyrelsen får i uppdrag att utreda hur staden kan organisera skolskjuts för elever i grundskolan så att den inkluderar fritidshem.
3. Uppdraget utvidgas till att gälla samtliga skolformer.
4. I uppdraget ska även ansvar och finansiering ingå för att utgöra underlag till budgetprocessen 2023.

Tidigare behandling

Bordlagt den 10 december 2020, § 61, den 28 januari 2021, § 53, den 25 februari 2021, § 58, den 11 mars 2021, § 31, den 25 mars 2021, § 38, den 22 april 2021 § 54, den 20 maj 2021, § 60, den 10 juni 2021 § 47, och den 26 augusti 2021, § 21.

Handling

2020 nr 271.

Yrkande

Bosse Parbring (MP) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag med justering i punkt 4 att årtalet ändras från 2022 till 2023.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen
Trafiknämnden
Grundskolenämnden

Dag för justering

2021-10-14

Vid protokollet

Sekreterare

Mathias Sköld

Ordförande

Anneli Rhedin

Justerande

Pär Gustafsson

Utredning om resor till och från fritidshem som skolskjuts

2022-03-11

Innehåll

1	Inledning	3
1.1	Uppdraget.....	3
1.2	Arbetsätt och metod.....	3
1.3	Läsanvisningar	3
2	Ärendet och dess beredning.....	4
2.1	Motion om skolskjuts till och från fritidshem	4
2.2	Remiss av motionen	4
3	Berörda skolformer	5
3.1	Obligatoriska skolformer	5
3.2	Frivilliga skolformer.....	6
4	Nuvarande organisation.....	6
4.1	Bakgrund	6
4.2	Färdtjänst	7
4.3	Skolskjuts	10
4.4	Ekonomi	14
5	Omvärldsbevakning	14
6	Juridiska förutsättningar.....	16
6.1	Målgrupp	16
6.2	Den kommunala likställighetsprincipen	17
6.3	Överklagan	18
7	Identifierade möjligheter och utmaningar.....	19
7.1	Identifierade möjligheter	19
7.2	Identifierade utmaningar	19
8	Möjlig organisering.....	20
8.1	Utgångspunkter	20
8.2	Organisation	20
9	Slutsatser	23
10	Referenser	26

1 Inledning

1.1 Uppdraget

Kommunfullmäktige beslutade 2021-09-30 § 10 att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda hur staden kan organisera skolskjuts för elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskola så att den inkluderar fritidshem.

I uppdraget ska även ansvar och finansiering ingå för att utgöra underlag till budgetprocessen 2023.

1.2 Arbetssätt och metod

Stadsledningskontoret har utifrån kommunfullmäktiges beslut avgränsat utredningsuppdraget till att omfatta den grupp elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskola som har färdtjänst till och från fritidshemmet. Det innebär att målgruppen är elever med fritidshemsplacering i skolformerna förskoleklass, grundskola och grundsärskola som på grund bestående funktionshinder har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel. Avgränsningen innebär att utredningen inte omfattar elever med korttidstillsyn enligt LSS. Utredningen har inte heller omfattat andra möjliga sätt att hantera resor till och från fritidshem såsom höjd servicenivå inom färdtjänst, organisering av skolskjuts inom trafiknämnden eller skolskjuts till och från fritidshem för samtliga skolskjutsberättigade elever.

Utredningsarbetet har genomförts av stadsledningskontoret. Till utredningen har det funnits en referensgrupp bestående av representanter från grundskoleförvaltningen och trafikkontoret.

1.3 Läsanvisningar

Rapporten inleds med en beskrivning av uppdraget samt ärendet och dess beredning. Därefter beskrivs berörda skolformer och nuvarande organisation, inklusive en redogörelse av färdtjänst samt skolskjuts. Denna del följs av en omvärldsbevakning, redogörelse av juridiska förutsättningar samt identifierade möjligheter och utmaningar.

Avslutningsvis presenteras en möjlig organisering av skolskjuts för elever till och från fritidshem tillsammans med slutsatser.

2 Ärendet och dess beredning

Bakgrunden till kommunfullmäktiges beslut 2021-09-30 § 10 är en motion (dnr 0921/20) som lämnades in försommaren 2020. Nedan följer en kort redovisning av ärendet och dess beredning.

2.1 Motion om skolskjuts till och från fritidshem

I den aktuella motionen föreslogs att kommunfullmäktige skulle besluta om att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda hur staden skulle kunna organisera skolskjuts för elever i grundsärskolan så att den inkluderar resor till och från fritidshem.

Av motionen framgick att vårdnadshavare och funktionsrättsorganisationer vittnar om att stadens hantering av skolskjuts för elever i grundsärskolan innebär stora svårigheter för en redan utsatt grupp. Många elever i grundsärskolan är i behov av trygghet och kontinuitet, något som inte ges i lika stor utsträckning med färdtjänst där förarbyten är vanligare än vid skolskjuts. Vidare framgick i motionen att ansöka om både skolskjuts och färdtjänst skapar ett administrativt merarbete för vårdnadshavare som redan har många myndighetskontakter att sköta för sitt barn. Enligt motionärerna kan vårdnadshavare tvingas säga nej till fritidshem när deras barn inte klarar av att hantera exempelvis transporter med många olika förare. Det gör att vissa vårdnadshavare inte kan arbeta heltid och att deras barn inte kan ta del av den sociala utveckling som fritidshem erbjuder. Detta är enligt motionärerna negativt för både barnet, vårdnadshavaren och samhället som helhet.

2.2 Remiss av motionen

Stadsledningskontoret remitterade 2020-05-14 motionen till trafiknämnden och grundskolenämnden för yttrande.

2.2.1 Trafiknämndens remissvar

Trafiknämnden tillstyrkte motionen och såg positivt på att frågan utreddes med ansatsen att skolskjuts även ska inkludera resor till och från fritidshem för elever i grundsärskolan.

Nämnden bedömde att det finns ett flertal aspekter utifrån den aktuella frågan som förstärker att barnens resor, till och från fritidshem i samband med skoldagen, bör hanteras så snarligt skolskjuts som möjligt.

Det rör sig om bättre möjlighet att anpassa resan utifrån barnets behov, mindre administration för såväl vårdnadshavare som för myndighet, samt ökad

begriplighet genom att resan alltid utförs utifrån samma förutsättningar och regelverk.

Enligt trafiknämndens yttrande är det angeläget att elever i både grund- och grundsärskola ska ha möjlighet att delta i fritidshemsverksamhet. Resor till och från ett fritidshem behöver tillhandahållas och utformas så att resorna inte är ett hinder för grundsärskoleelever att ta del av den sociala gemenskap, den stimulans av utveckling och det lärande som ingår. Det är av vikt att dessa barn inte exkluderas eller diskrimineras i olika sammanhang.

2.2.2 Grundskolenämnden

Grundskolenämnden tillstyrkte motionen och ställde sig positiv till att frågan om skolskjuts till och från fritidshemmet utreds.

Grundskolenämnden bedömde dock att en elevs skolformstillhörighet inte var en bra utgångspunkt för att utreda möjligheten till skolskjuts till och från fritidshemmet. Enligt nämnden behövde en utredning omfatta alla elever som har rätt till färdtjänst, även de som går i förskoleklass och grundskola.

3 Berörda skolformer

Enligt kommunfullmäktiges beslut (2021-09-30 § 10) inkluderar utredningsuppdraget om skolskjuts till och från fritidshem elever i skolformerna förskoleklass, grundskola samt grundsärskola. Nedan följer en kort redovisning av de skolformer som utredningen berör.

3.1 Obligatoriska skolformer

3.1.1 Förskoleklass och grundskola

Förskoleklass och grundskola är obligatoriska skolformer och regleras i skollagen (2010:800). Det innebär att barn har skolplikt från och med höstterminen det år de fyller sex år och börjar förskoleklass till och med vårterminen i årskurs 9. Båda verksamheterna omfattas av bestämmelser i kapitel 1–7 i skollagen, förskoleklass regleras särskilt i kapitel 9 och grundskolan i kapitel 10.

3.1.2 Grundsärskola

Grundsärskolan är en egen obligatorisk skolform i årskurs 1–9 för elever som på grund av intellektuell funktionsnedsättning eller hjärnskada inte bedöms kunna nå upp till grundskolans kunskapskrav. Verksamheten regleras särskilt i skollagens 11 kapitel.

3.2 Frivilliga skolformer

3.2.1 Fritidshem

Fritidshemmet är en icke obligatorisk skolform som regleras i skollagen. Verksamheten omfattas av bestämmelser i kapitel 1–6 i skollagen och regleras särskilt i kapitel 14.¹ Fritidshemmets syfte är att komplettera den obligatoriska utbildningen i skolformerna förskoleklass, grundskola och grundsärskola.

I Göteborgs Stad finns drygt 19 000 elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskola som har fritidshemsplacering. Av dessa har cirka 530 elever i årskurs F-6 beviljats skolskjuts.

Fritidshemmen är placerade i anslutning till ordinarie skolverksamhet, vilket innebär att eleverna inte behöver transport mellan skolverksamhet och fritidsverksamhet i Göteborgs Stad.

4 Nuvarande organisation

4.1 Bakgrund

Vid bildandet av grundskolenämnden den 1 juli 2018 infördes en ny gemensam hantering av skolskjuts (GSN 2018-07-02 § 15). Innan dess hanterades skolskjutsen av respektive stadsdelsnämnd utifrån stadsdelens förutsättningar och prioriteringar. I praktiken innebar det att skolskjutsen kom att hanteras olika över staden. I vissa stadsdelar fick elever skolskjuts till och från fritidshem, i andra hänvisades elever till färdtjänst.

Grundskolenämndens hantering utgick från att skolskjutsen endast skulle utgå från kommunens skyldighet enligt skollagen vilket inte omfattar resor till och från fritidshemmet. Nämndens ställningstagande innebar att skolskjuts utöver den grundläggande skyldigheten inte skulle anordnas. Mot bakgrund av detta hänvisades elever med behov av resor till och från fritidshemmet till färdtjänst.

Nya ansökningar gällande skolskjuts till och från fritidshem som inkom till grundskolenämnden efter 1 juli 2018 avslogs. Skolskjutsavtal som redan hade upprättats mellan stadsdelsnämnd och elev om skolskjuts till och från fritidshem för läsåret 2018/2019 löpte på som tidigare till avtalens utgång.

Färdtjänstberättigade barn och ungdomar hänvisades sedermera till att resa med färdtjänst i stället för skolskjuts.

¹ I 5 kap. skollagen omfattas fritidshemmet av bestämmelserna i 1–6 och 22–24 §§.

4.2 Färdtjänst

4.2.1 Begreppet färdtjänst

Lag (1997:736) om färdtjänst anger att med färdtjänst avses särskilt anordnade transporter för personer med funktionshinder. Det är folkbokföringskommunen som har ansvar att anordna färdtjänst och besluta om färdtjänstillstånd. Av förarbetena till lagen framgår att färdtjänst primärt ska betraktas som en del i det kollektiva trafiksystemet och ett komplement till linjetrafiken.²

Det finns två olika typer av färdtjänstresor. Fritidsresor är en resa av privat karaktär exempelvis till affären, vänner eller fritidsaktivitet. Den andra typen av färdtjänstresor benämns väsentliga resor och omfattar resa till och från arbetet eller för studier. Resor till och från fritidshem betraktas som en väsentlig resa.

4.2.2 Rätten till färdtjänst

Enligt 7 § lag om färdtjänst ska tillstånd till färdtjänst ges till dem som på grund av funktionshinder har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel. Funktionsnedsättningen ska inte vara tillfällig.

För barn under 18 år provas rätten till färdtjänst i förhållande till barn i samma ålder utan funktionsnedsättning. Ett barn som har svårt att förflytta sig självständigt eller av andra anledningar har svårt att resa med allmänna kommunikationer har samma rätt till färdtjänst som en vuxen.

Färdtjänstillstånd omfattar inte transporter som av någon annan anledning bekostas av det allmänna, exempelvis skolskjuts och sjukresa.³

4.2.3 Överklagan

Beslut om färdtjänstillstånd kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol.⁴ Överklagan behandlas även i denna rapports kapitel 6.3.

4.2.4 Färdtjänst i Göteborgs Stad

4.2.4.1 Färdtjänstillstånd

Ett färdtjänstillstånd ger rätt till resor med personbilar, rullstolsbilar och rullstolsbussar inom Göteborgs Stad samt till närliggande kommuner. I färdtjänstillståndet finns angivet vilka fordon personen bedöms kunna resa med och om personen exempelvis behöver sitta på en särskild plats i fordonet. På tillståndet anges även hur länge det är giltigt. Ett tillstånd för färdtjänst gäller för en viss tid eller tills vidare efter individuell prövning. Ett tillstånd kan även

² Färdtjänsthandbok - SKL 2012

³ Lag (1997:736) om färdtjänst, § 7, 2 st.

⁴ Lag (1997:736) om färdtjänst, § 16

komma att innebära färdtjänst vissa perioder av året, vissa delar av dygnet, till vissa resmål eller hållplats.⁵

Med färdtjänst reser brukarna, i likhet med övrig kollektivtrafik, tillsammans med andra. Resorna sker i anpassade personbilar, rullstolsbilar eller rullstolsbussar. Liksom med övrig kollektivtrafik tar en färdtjänstresa längre tid än om du reser med eget fordon, direkt från hämtningsplats till lämningsplats. En färdtjänstresa får ta upp till dubbelt så lång tid som det hade tagit att resa raka vägen. Kortare sträckor kan ta ännu längre tid.⁶

Om en person till följd av funktionsnedsättning inte kan genomföra en resa utan särskild placering i fordonet eller inte kan resa tillsammans med andra resenärer behöver personen ansöka specifikt om ett särskilt behov.

Fritidsresor

I färdtjänstillståndet ingår ett begränsat antal fritidsresor. Antalet resor baseras på i vilken uträkning funktionshindret påverkar möjligheten att resa med kollektivtrafik. Som mest kan en person beviljas 312 fritidsresor per år i Göteborgs Stad.⁷

Väsentliga resor

För väsentliga resor, så som resor till och från fritidshem, finns det inte någon begränsning gällande antalet resor.

4.2.4.2 Nuvarande hantering av ansökan

Ansökan om färdtjänst görs via en ansökningsblankett till trafikkontoret. Första gången ansökan om färdtjänst görs ska ett läkarutlåtande skickas med där en läkare beskriver det medicinska problemet samt fastställd diagnos. Därefter utreds ansökan av en handläggare på trafikkontoret enligt bestämmelserna i lagen om färdtjänst och förvaltningslagen. I normalfallet tar handläggningen av ansökan fem veckor. När ett beslut är fattat meddelas detta skriftligen till den sökande. Varje beslut om avslag innehåller information om hur beslutet kan överklagas.

Väsentliga resor

Ett beviljat färdtjänstillstånd omfattar i grunden endast fritidsresor. Behöver brukaren färdtjänst för väsentliga resor utöver fritidsresor ska en ny ansökan göras. Om ansökan gäller en väsentlig resa till och från fritidshemmet ska vårdnadshavaren intyga att barnet har en fritidshemsplacering och meddela vilka tider som gäller.

4.2.4.3 Planering och genomförande av färdtjänst till och från fritidshem

Efter att handläggaren fattat ett gynnande beslut om väsentlig resa till fritidshem lämnas ärendet över till trafikkontorets planeringsavdelning. Det är barnets placeringstider som ligger till grund för färdtjänstresorna till och från

⁵ [Folder/Broschyr Göteborgs Stad \(goteborg.se\)](#)

⁶ [Folder/Broschyr Göteborgs Stad \(goteborg.se\)](#)

⁷ <https://miljo.goteborg.se/wps/portal/start/fardtjanst/fardtjanstansokan/sa-utred-er-vi-din-ansokan>

fritidshemmet. Vårdnadshavarna ska lämna in tider till trafikkontoret senast två veckor innan de börjar gälla.

I och med att fritidshemmet inte är obligatoriskt och behovet av fritidshem styrs av vårdnadshavarnas förvärvsarbete eller studier varierar även behovet av färdtjänst. Vissa barn har färdtjänst till och från fritidshemmet fem dagar i veckan, andra har färdtjänst endast till fritidshemmet tre dagar i veckan och så vidare.

4.2.4.4 Färdtjänst till och från fritidshem under lov och ferier

Färdtjänst till och från fritidshem tillhandahålls under lov och ferier.

4.2.4.5 Färdtjänst vid växelvis boende och elevens val av skola

Barn som bor växelvis hos sina föräldrar har rätt till färdtjänst till och från båda adresserna på samma sätt som vid skolskjuts (se 4.3.4.4). Detta gäller även om den ena föräldern bor i annan kommun. Alla som har färdtjänst i Göteborg kan åka inom Göteborgs färdtjänstområde, vilket även omfattar alla kranskommuner. Skolkortet omfattar inte resor utanför Göteborgs Stad och vårdnadshavarna behöver då erlagga egenavgift.

Till skillnad från bestämmelserna om skolskjuts (se 4.3.2) påverkar inte elevernas val av skola rätten till färdtjänst. Oavsett om eleven går i en kommunal eller fristående skola har eleven rätt till färdtjänst om det grundläggande kriteriet uppfylls.

4.2.4.6 Egenavgift för färdtjänst

Vid färdtjänstresa utgår vanligtvis en egenavgift. Kommunfullmäktige avgör efter förslag från trafiknämnden vilken avgift som ska gälla vid färdtjänstresa. Elever som har färdtjänst till och från fritidshem åker på sitt skolkort (se 4.3.4.1) under terminerna och betalar ingen egenavgift. Skolkortet gäller dock inte under jul- och sommarlov, vilket innebär att en egenavgift tas ut för resor till och från fritidshemmet under dessa lov.

4.2.4.7 Servicenivå

Lagen om färdtjänst gör det möjligt för kommunen att förena ett färdtjänstillstånd med villkor.⁸ Lagtexten är utformad på ett sådant vis att den ger utrymme för såväl gynnande som inskränkande villkor. Det är utifrån lagen om färdtjänst därför möjligt, men inte tvingande för kommunen att förena ett färdtjänstillstånd med individuella villkor av gynnande art, så som fast förare och ensamåkning. Kommunen ensam avgör om det finns särskilda skäl för att ett tillstånd ska förenas med gynnande villkor som går utöver de skyldigheter som följer av lagens bestämmelser i övrigt.⁹

⁸ SKL (2014), *Färdtjänsthandboken*

⁹ Se vidare RÅ 2000 ref 8

Stadens nuvarande servicenivå för färdtjänst innebär att fast förare och ensamåkning inte erbjuds för resor till och från fritidshemmet. Inom färdtjänst kan det därför vara olika förare vid varje resa och samplanering sker för alla typer av färdtjänstresenärer med olika typer av funktionshinder, såväl gamla som unga.¹⁰

4.2.4.8 Omfattning

I februari 2022 fanns 188 barn t.o.m. 12 år som reser till och från fritidshem med färdtjänst. 31 av barnen har ensamåkning. 93 av de 188 barn som reser med färdtjänst till och från fritids har även skolskjuts.

Enligt motionen vittnar vårdnadshavare om att färdtjänstresornas utformning kan utgöra ett hinder för elever att ta del av fritidshemmets verksamhet och de möjligheter till utveckling som denna innebär. Det finns dock ingen uppgift om hur många elever som idag avstår från fritidshem på grund av svårigheter att ta sig till och från fritidshemmet med färdtjänst.

4.3 Skolskjuts

4.3.1 Begreppet skolskjuts

I skollagen ges ingen definition av begreppet skolskjuts. Det som finns angivet är att skolskjuts är resor från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka.

I 1 § skolskjutsförordningen (1970:340) avses med skolskjuts en resa till eller från skolan av elever i förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola eller motsvarande skola. Skjutsen ska vara särskilt ordnad för ändamålet av det allmänna och inte vara av tillfällig natur. Förordningens definition av skolskjuts innebär att det bara är de särskilt anordnade skolskjutsarna som omfattas av förordningens bestämmelser. Skolskjuts i ordinarie linjetrafik och tillfälliga transporter av skolbarn, som resor till bad, sporthall eller utflykter, omfattas inte av förordningens bestämmelser.

Enligt skollagen ska hemkommunen ombesörja att skolskjuts anordnas. Med det menas att kommunen kan fullgöra sin skyldighet även på andra sätt än att själv anordna skolskjutsen. Lagstiftningen anger inte i detalj när skolskjuts ska anordnas utan kommunen får själv bedöma när skolskjuts ska anordnas och vilka som ska få skolskjuts utifrån elevens förutsättningar och lokala förhållanden.¹¹

4.3.2 Rätten till skolskjuts

Enligt skollagen (9 kap. 15 b §, 10 kap. 32 § och 11 kap. 31 §) kan en elev i obligatorisk förskoleklass, grundskola och grundsärskola ha rätt till kostnadsfri

¹⁰ [Folder/Broschyr Göteborgs Stad \(goteborg.se\)](#)

¹¹ [Riktlinjer för skolskjuts i Göteborgs Stad \(goteborg.se\)](#)

skolskjuts på grund av färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller annan särskild omständighet.

Rätten till skolskjuts utgår från elevens skolplikt och gäller därför enbart de obligatoriska skolformerna. Utifrån elevens rättighet har kommunen omvänt en skyldighet att tillhandahålla skolskjuts. Det finns dock vissa undantag från kommunens skyldighet. Kommunerna är inte skyldiga att ombesörja skolskjuts för elever som väljer att gå i en fristående skola, en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem eller en annan kommuns grundskola. I de fall då det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter ska kommunen även anordna skolskjuts i dessa fall.

Lagstiftningen hindrar dock inte att kommunen på frivillig grund och utöver sina skyldigheter ordnar särskild skjuts som inte är tillfällig, exempelvis till och från fritidshem.

4.3.3 Överklagan

I skollagen har bestämmelserna kring skolskjuts utformats som en rättighet för eleven. Det innebär att beslut rörande skolskjuts kan överklagas genom förvaltningsbesvär. Förvaltningsbesvär innebär att domstolen gör en fullständig överprövning av kommunens beslut där även de skälighets- och lämplighetsbedömningar som har gjorts av kommunen kan bli föremål för prövning.¹²

Avslag på ansökan om skolskjuts på grund av organisatoriska eller ekonomiska svårigheter, för en elev som valt en annan skola än den kommunen anvisat till, överklagas genom laglighetsprövning enligt kommunallagen.¹³

Överklagan behandlas även i denna rapports kapitel 6.3.

4.3.4 Skolskjuts i Göteborgs Stad

4.3.4.1 Skolkort

Alla elever som är folkbokförda i Göteborg, har fyllt sju år och går i kommunal eller fristående grundskola eller grundsärskola får ett kostnadsfritt skolkort till kollektivtrafiken. Skolkortet gäller helgfria vardagar under höst- och vårtermin. För elever i årskurs 1 till 5 gäller korten mellan klockan 04:00 och 19:00 och för elever i årskurs 6 till 9 mellan klockan 04:00 och 22:00.

Barn under 7 år åker gratis i sällskap med vuxen, vilket gör att elever i förskoleklass inte får ett kostnadsfritt skolkort.

¹² [Riktlinjer för skolskjuts i Göteborgs Stad](#)

¹³ [Riktlinjer för skolskjuts i Göteborgs Stad](#)

4.3.4.2 Skolskjuts

De elever som inte kan utnyttja kollektivtrafiken för att ta sig till och från skolan kan beviljas skolskjuts från en plats i anslutning till hemmet, exempelvis närmaste reguljära hållplats för kollektivtrafik.

För att bli beviljad skolskjuts i staden ska eleven vara folkbokförd på adress i Göteborgs kommun, gå på en anvisad skola¹⁴ och ha behov av transport i direkt anslutning till skoldagens början eller slut. Därutöver ska något av följande kriterier uppfyllas:

- Gångavståndet mellan elevens bostad och skolan eller närmaste reguljära hållplats för kollektiva trafikmedel överstiger:
 - 2,0 km för elever i förskoleklass till årskurs 3
 - 3,0 km för elever i årskurs 4–6
 - 4,0 km för elever i årskurs 7–9
- Skolvägen bedöms som farlig. Om närmaste lämpliga skolväg bedöms som trafikfarlig med hänsyn till elevens ålder och mognad beviljas kostnadsfri skolskjuts utan hänsyn till avståndet. Omständigheter såsom avsaknad av gångbana och trafiktäthet ska beaktas.
- Eleven har stadigvarande eller tillfälligt funktionsnedsättning som bedöms hindra eleven från att ta sig till och från skolan.
- Lång väntetid kan förekomma vid resa med reguljär kollektivtrafik. Om närmaste väntetiden bedöms som orimlig med hänsyn till elevens ålder och mognad beviljas kostnadsfri skolskjuts utan hänsyn till avståndet.

Det är vårdnadshavarna som ska åberopa och styrka att kriterierna uppfylls. Individuell prövning sker utifrån varje enskild ansökan.

4.3.4.3 Vinterskolskjuts

I förekommande fall beviljas skolskjuts den del av året då det råder vinterförhållande, så kallad vinterskolskjuts. Med vinterförhållande avses att det under vintertid finns ökad risk för sämre sikt, mörkare årstid då eleverna ska förflytta sig mellan hem och skola, sämre framkomlighet på väg och gångbanor i samband med snöröjning och större risk för halka på vägbanor, vilket påverkar bilisternas möjlighet att agera.

4.3.4.4 Skolskjuts vid växelvis boende

Vid växelvis boende kan rätten till skolskjuts prövas från båda adresserna. För elever som har delat boende kan skolskjuts beviljas för tid som eleven bor hos den vårdnadshavare som uppfyller något av kriterierna. Till skillnad från

¹⁴ Kommunen är skyldig att ordna en plats i skolan för alla barn som har rätt till utbildning. Det är det som menas med anvisad skola. Om en elev väljer en annan skola går den eleven inte på den anvisade skolan och har inte rätt till skolskjuts.

färdtjänst till och från fritidshem gäller inte skolskjuts vid växelvis boende över kommungränsen.

4.3.4.5 Nuvarande hantering av ansökan

Ansökningar om skolskjuts lämnas in till grundskoleförvaltningen och handläggs av planeringsenheten vid avdelningen för styrning och ledning. På enheten arbetar två heltidsanställda handläggare som har delegation att pröva och fatta beslut om skolskjutsansökningar. Cirka 70–80 procent av ansökningarna görs digitalt via stadens webformulär.

Perioden mellan 1 mars och 30 april är ansökningstid för skolskjuts inför nästkommande läsår. När varje enskild ansökan har prövats och beslut fattats meddelas respektive vårdnadshavare skriftligen. Varje beslut om avslag innehåller information om hur beslutet kan överklagas. I normalfallet tar handläggning av ansökan tre till fyra veckor.

Det sker också prövning av ansökningar om skolskjuts på grund av exempelvis flytt eller byte av skola kontinuerligt under läsåret.

4.3.4.6 Planering och genomförande av skolskjuts

När ansökningarna är prövade påbörjas nästa fas: planering och beställning av skolskjuts. Först sammanställer skolskjutshandläggarna start- och sluttiderna för respektive skola, vilka innan midsommar skickas till trafikkontoret. Därefter påbörjar trafikkontoret sin planering av skolskjuts inför kommande läsår.

4.3.4.7 Kostnadsfri skolskjuts

Som tidigare nämnts (se 4.3.2) utgår rätten till skolskjuts från elevens skolplikt och gäller enbart de obligatoriska skolformerna. Det innebär att skolskjutsen ska vara kostnadsfri för eleven.

4.3.4.8 Nuvarande servicenivå

På samma sätt som bestämmelserna i lagen om färdtjänst ger skollagen möjlighet för kommunen att avgöra hur hög servicenivån ska vara för skolskjuts utöver den grundläggande skyldigheten. Den servicenivå som medges i stadens nuvarande riktlinje för skolskjuts möjliggör fast förare med erfarenhet av barn samt samplanering där barn endast reser med andra barn då behov finns.¹⁵ Det pågår dock ett arbete i grundskoleförvaltningen med att revidera riktlinjerna för skolskjuts. Det föreslås att vårdnadshavare ska göra en särskild ansökan om ensamåkning och fast förare på samma sätt som vid färdtjänst. Det föreslås också att tillhandahållandet av ensamåkning och fast förare ska hanteras mer restriktivt än tidigare.

¹⁵ [Riktlinjer för skolskjuts i Göteborgs Stad \(goteborg.se\)](#)

4.3.4.9 Omfattning

Idag har 530 elever i årskurs F-6 skolskjuts till och från skolan.

4.4 Ekonomi

4.4.1 Kostnader för färdtjänst till och från fritidshem

Under 2021 genomfördes drygt 35 500 färdtjänstresor till och från fritidshem. Trafiknämndens trafik kostnader (kostnader som betalas ut till de upphandlade trafikföretagen som utför körningarna) uppgick till cirka 12 Mkr.

Utöver trafik kostnaderna har trafiknämnden kostnader för beställarorganisationen och myndighetsutövningen gällande färdtjänstillstånden.

Kostnader för beställarorganisationen räknas årligen fram utifrån kostnader för personal, IT och andra OH-kostnader kopplat till beställningarna. För 2021 uppgår de administrativa kostnaderna (förmedlingsavgiften) på trafikkontoret till 42,43 kr per resa enkel väg.

Trafiknämnden har för 2021 fakturerat grundskolenämnden cirka 12 Mkr i trafik kostnad och cirka 1,5 Mkr i förmedlingsavgift.

Enligt trafikkontorets uppskattning belastar resor till och från fritidshem cirka 0,5 tjänst på myndighetsavdelningen. Denna kostnad ingår inte i förmedlingsavgiften och har inte fakturerats grundskolenämnden.

4.4.1.1 Servicenivåer

Kostnader för utförande kan skilja sig åt beroende på skillnader i servicenivå mellan färdtjänst och skolskjuts. Trafiknämndens bedömning är att skillnaden i kostnad mellan de olika formerna av resa utifrån antal berörda individer inte är allt för omfattande.

4.4.1.2 Egenavgift

Under 2021 fakturerade trafikkontoret föräldrar till barn som åker färdtjänst till och från fritidshemmet 56 800 kr i egenavgifter. Egenavgift tas ut under sommar- och jullov. Vissa barn har dock den ena föräldern i en grannkommun, då faktureras egenavgift även under terminen för den del som avser grannkommunen. Oftast innebar det 34 kr per enkelresa under 2021.

5 Omvärldsbevakning

Inom ramen för utredningen har en omvärldsbevakning avseende andra kommuners hantering av resor till och från fritidshem genomförts. Syftet med omvärldsbevakningen har dels varit att få en uppfattning om hur vanligt

skolskjuts till och från fritidshem är, dels hur skolskjuts, där den tillämpas är utformad.

5.1.1 Sökningen

Omvärldsbevakningen har gjorts genom en sökning på Google med hjälp av nyckelorden *regler skolskjuts* respektive *skolskjutsregler*. Sökningen omfattar ett 50-tal kommuner i Sverige.

Sökningen visar att en majoritet av kommunerna inte anordnar skolskjuts till och från fritidshem. Stockholm och Malmö, som storleksmässigt är jämförbara med Göteborg, erbjuder generellt inte skolskjuts till och från fritidshemmet. Det förekommer dock att enskilda skolor inte gör skillnad på resor till och från skola respektive fritidshem. Situationen påminner om den som fanns när skolan tillhörde stadsdelsnämnderna i staden (se 4.1)

Det finns dock ett antal mindre och medelstora kommuner som enligt sina riktlinjer tillhandhåller skolskjuts till och från fritidshem: Umeå, Gävle, Nyköping, Täby, Vaxholm, Sundbyberg, Sigtuna, Solna, Vallentuna, Växjö, Borås och Partille.

Utformning av skolskjuts till och från fritidshem ser olika ut i kommunerna, med det finns några gemensamma delar:

- Möjligheten till skolskjuts till och från fritidshem finns inskriven i samtliga kommuners antagna skolskjutsriktlinjer.
- Samtliga kommuner har begränsat målgruppen på ett eller annat sätt. Det vanligaste är att målgruppen omfattar elever i grundsärskolan, men det finns exempel på att målgruppen även omfattar elever som går i särskild undervisningsgrupp.
- Samtliga kommuner har ett ansökningsförfarande där ansökan prövas individuellt efter behov. Kriterierna är ofta funktionsnedsättningen eller andra särskilda behov.

5.1.2 Tre konkreta exempel

Nedan följer tre exempel på hur utformning av skolskjuts till och från fritidshem kan se ut.

5.1.2.1 Borås Stad

Elever som går i grundsärskola eller tillhör en särskild undervisningsgrupp kan utifrån individuell bedömning beviljas särskild skolskjuts. Det krävs en utredning eller ett läkarintyg som styrker behovet av skolskjuts. Rektor på respektive skola beslutar om vilka elever som har rätt till resor med särskoleskjuts samt eventuellt behov av ensamåkning. De elever som beviljas särskoleskjuts är berättigade till två resor om dagen, om inget annat är avtalat. Eleverna körs mellan fritidshem och bostad eller korttidsvistelse. Det är fritidsvistelsens start- och sluttider som ligger till grund för planeringen av

särskoleresor. Sista hämtning på fritidshemmen sker kl. 17.00. Skjuts kan även beviljas under lov.

Resorna planeras av tekniska förvaltningen och utförs huvudsakligen av kommunens egna förare och fordon, vilka enbart kör särskoleskjuts. Resorna samplaneras i så stor utsträckning som möjligt och endast ett fåtal elever har ensamresor. Vid avbokning av resa ansvarar vårdnadshavaren för att kontakta samordnare via telefon senast en timme innan planerad tur.

5.1.2.2 Partille kommun

Skolskjuts beviljas inte generellt till och från fritidshemmet. Särskoleelever kan dock utifrån individuell prövning beviljas resor till och från fritidshemmet. Möjlighet till skjuts finns även för elever i särskild undervisningsgrupp. Ansökan handläggs av utbildningsförvaltningens skolskjutsorganisation. Till ansökan bifogas ett läkarintyg som styrker behovet av skjuts samt eventuell ensamåkning. Partille kommun har endast en grundsärskola, vilken är samlokaliserad med fritidshem. I möjligaste mån sker transporten inom ramen för kommunens interna organisation för utförande av skolskjuts, vilken är organisatoriskt placerad inom utbildningsförvaltningen. Resor utanför kommunen sker vanligen med upphandlad taxi. Vårdnadshavaren ansvarar för att avboka resor, kommunen har ingen möjlighet att fakturera vårdnadshavarna vid upprepade bomresor.

5.1.2.3 Gävle kommun

Grundsärskoleelever och elever i autismspektrumgrupper har rätt till kostnadsfri samordnad resa till och från fritidshemmet efter en individuell prövning. Grundprincipen är att om elev i grundsärskola eller autismspektrumgrupp har rätt till skolskjuts har hen även rätt till resa till och från fritidshemmet. Resorna samordnas och sker på två fasta tider på morgonen och två fasta tider på eftermiddagen. Myndighetsutövning avseende både skolskjuts och färdtjänst är organisatoriskt placerad under teknisk förvaltning.

6 Juridiska förutsättningar

6.1 Målgrupp

Som tidigare nämnts (se 4.3.2) kan en elev i förskoleklass, grundskola och grundsärskola utifrån skollagens bestämmelser vara berättigad till skolskjuts till och från skolan utifrån färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet. Det innebär att samtliga elever som går i den obligatoriska skolan ingår i målgruppen för rätten till skolskjuts. Det finns dock undantag för om eleven väljer att gå i en fristående skola, en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem eller en annan kommuns grundskola.

Målgruppen som har rätt till färdtjänst omfattar personer som på grund av funktionshinder, som inte endast är tillfälligt, har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel (se 4.2.2).

Stadsledningskontoret har utifrån kommunfullmäktiges beslut avgränsat utredningsuppdraget till att omfatta den grupp elever i förskoleklass, grundskola och grundsärskola som har färdtjänst till och från fritidshemmet. Det innebär att målgruppen är elever med ett varaktigt funktionshinder som har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel.

När en målgrupp definieras så utestängs per automatik andra invånare från att ta del av en viss samhällsservice. Vilken målgrupp som har rätt till service från samhället är vanligtvis reglerat i speciallagstiftning, exempelvis skollag, socialtjänstlag eller lag om färdtjänst. Utöver kommunens skyldighet att ge service enligt speciallagstiftning finns det också ofta möjlighet att inom den kommunala kompetensen tillhandahålla ytterligare service till sina invånare. Det är då upp till kommunen själv att definiera målgrupp och nivån på den utökade servicen så länge det är förenligt med bestämmelserna i kommunallagen, så som den kommunala likställighetsprincipen.

Ett annat sätt att definiera målgruppen i det här fallet skulle vara att utgå från principerna som gäller vid ordinarie skolskjuts med en prövning utifrån kriterierna färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller annan särskild omständighet. Det skulle i praktiken innebära att samtliga elever som idag har beviljats skolskjuts och har fritidshemsplats också skulle beviljas skolskjuts till och från fritidshemmet. Att utreda en sådan hantering har dock inte rymts inom kommunfullmäktiges uppdrag.

6.2 Den kommunala likställighetsprincipen

Enligt likställighetsprincipen ska kommunen behandla alla medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat (2 kap. 3 § kommunallagen). Det innebär att medlemmar, eller grupper av medlemmar, som befinner sig i samma situation ska behandlas lika och om medlemmar behandlas olika måste det ske på saklig och objektiv grund.

Av förarbeten och praxis framgår att den praktiska innebörden av likställighetsprincipen kan vara olika inom olika verksamhetsområden. Det är vidare inte entydigt vad det innebär att kommunmedlemmar i samma situation ska behandlas lika, utan detta beror på vilken aspekt av människors situation man fäster avseende vid. Kravet på likabehandling av kommunmedlemmar är inte absolut och särbehandling är tillåtet om det finns sakliga skäl. Av förarbetena framgår att det inte ansetts möjligt att ge en heltäckande regel om vilka slags skäl som är att klassificera som sakliga utan att frågan om vad som utgör objektivt godtagbara skäl för särbehandling får avgöras från fall till fall och från verksamhetsområde till verksamhetsområde. Kommunen måste dock alltid kunna motivera en särbehandling sakligt och objektivt, när det inte finns uttryckligt lagstöd för en sådan.

Det kan konstateras att det finns flera kommuner som har utökat möjligheten att få skolskjuts och som ger olika grupper elever rätt till skolskjuts till och från fritidshem. Det saknas dock praxis som behandlar frågan om likställighetsprincipens innebörd i dessa fall. Även när det gäller likställighetsprincipens innebörd på skolskjutsområdet i stort finns det begränsat med vägledande domar. En slutsats som kan dras är emellertid att kommunen anses ha ett visst utrymme att själv bestämma sitt regelverk på skolskjutsområdet, under förutsättning att de regler som ställs upp framstår som sakliga och objektiva.

Som framgår ovan är likställighetsprincipens närmare innebörd i den nu aktuella situationen inte prövad och avsaknaden av tydlig praxis medför att det är svårt att fullt ut bedöma utgången vid en eventuell domstolsprövning. Utifrån likställighetsprincipens generella innebörd kan det dock argumenteras för att det inte bör vara oförenligt med denna princip att koppla möjligheten att beviljas skolskjuts till och från fritidshem till förekomsten av en funktionsnedsättning som påverkar elevens förmåga att transportera sig på annat sätt.

6.3 Överklagan

Kommunala beslut som rör enskilda kan överklagas antingen genom förvaltningsbesvär eller genom laglighetsprövning. Bestämmelserna om förvaltningsbesvär finns i förvaltningslagen och i speciallagstiftning. Vid förvaltningsbesvär kan domstolen pröva inte bara det överklagade beslutets laglighet utan också dess lämplighet. Domstolen kan också både upphäva, ändra eller helt ersätta det överklagade beslutet.

Laglighetsprövning regleras i kommunallagen. En förutsättning för att ett beslut ska kunna överklagas genom laglighetsprövning är att det inte kan överklagas med förvaltningsbesvär enligt någon annan lag eller författning. Vid laglighetsprövning ska domstolen bara pröva om det överklagade beslutet är olagligt på någon av de grunder som anges i kommunallagen. Domstolen kan inte pröva det överklagade beslutets lämplighet och får inte heller sätta ett annat beslut i dess ställe. Ett överklagande kan bara leda till att det överklagade beslutet helt eller delvis upphävs.

Vilka myndighetsbeslut som kan överklagas finns angivet i respektive speciallagstiftning. Beslut om färdtjänstillstånd överklagas med förvaltningsbesvär, vilket innebär att både lagligheten och lämpligheten kan prövas i domstol. Hanteras resor till och från fritidshem som skolskjuts omfattas inte dessa beslut av skollagens bestämmelser om överklagan. Detta beror på att kommunen, som tidigare nämnts (se 4.3.2) inte är skyldig att anordna resor till och från fritidshem. Det innebär att besluten bara kan överklagas genom laglighetsprövning. Att domstolens prövning blir begränsad till att bara avse endast beslutets laglighet och inte dess lämplighet kan uppfattas som en försämring för den som beslutet berör.

7 Identifierade möjligheter och utmaningar

7.1 Identifierade möjligheter

Utifrån utredningens kartläggning av nuvarande organisation, färdtjänst, skolskjuts och juridiska förutsättningar har ett antal möjligheter identifierats.

- Kartläggningen visar att det generellt sett är möjligt att organisera resor till och från fritidshem som skolskjuts. Skollagens bestämmelser hindrar inte kommunen att anordna skolskjuts på frivillig grund utöver sin skyldighet.
- Utifrån likställighetsprincipens generella innebörd kan det argumenteras för att det inte bör vara oförenligt med denna princip att koppla möjligheten att beviljas skolskjuts till och från fritidshem till förekomsten av en funktionsnedsättning som påverkar förmågan att transportera sig på annat sätt.
- Skolskjuts till och från fritidshem är inte lagstadgad och behöver inte utformas på samma sätt som ordinarie skolskjuts. Det är dock viktigt att likställighetsprincipen beaktas när riktlinjerna för skolskjuts till och från fritidshem tas fram.
- Det finns en väl fungerande organisation inom grundskoleförvaltningen med stor kunskap och kompetens för hantering av ordinarie skolskjuts.

7.2 Identifierade utmaningar

Utifrån utredningens kartläggning av nuvarande organisation, färdtjänst, skolskjuts samt juridiska förutsättningar har ett antal utmaningar identifierats i förhållande till en eventuell organisatorisk förändring.

- Avsaknaden av tydlig praxis medför att det är svårt att fullt ut bedöma utgången vid en eventuell domstolsprövning av skolskjuts till och från fritidshem för en viss avgränsad målgrupp.
- En definierad målgrupp med funktionshinder som urvalskriterie kan av vissa vårdnadshavare uppfattas som orättvis.
- Beslutsgrunderna är kommunalt utformade och utgår inte från nationell lagstiftning och praxis, vilket kan göra att det uppstår utmaningar för handläggare avseende hur ansökningar ska bedömas.
- Beslut om skolskjuts till och från fritidshem kan endast laglighetsprövas, vilket innebär att domstolens prövning begränsas till att enbart avse beslutets laglighet och inte dess lämplighet. Detta kan av vissa vårdnadshavare upplevas som en försämring av möjligheterna att tillvarata sin rätt.
- Om det inte ska bli en försämring för berörda elever i förhållande till resor med färdtjänst behöver skolskjuts till och från fritidshemmet även gälla från

annan skola än den anvisade, över kommungränserna vid växelvis boende och vid lov.

- Grundskoleförvaltningen arbetar för närvarande med att ta fram förändrade riktlinjer för ordinarie skolskjuts. De reviderade riktlinjerna förslås bli mer restriktiva när det gäller fast förare och ensamåkning, vilket kan medföra mer likartade servicenivåer mellan skolskjuts och färdtjänst.

8 Möjlig organisering

8.1 Utgångspunkter

Som tidigare nämnts hindrar inte lagstiftningen att kommunen på frivillig grund och utöver sina skyldigheter ordnar särskild skjuts till och från till fritidshem. När en målgrupp för en viss typ av service inte är definierad i speciallagstiftning är det, utifrån kommunallagens bestämmelse om likställighet, möjligt för kommunen att avgränsa en specifik målgrupp.

Den möjliga organisation av skolskjuts som presenteras i detta avsnitt utgår från följande sex punkter:

- En organisatorisk förändring ska inte innebära en försämring för elever som idag har färdtjänst
- Målgruppen omfattar elever med fritidshemsplacering i skolformerna förskoleklass, grundskola och grundsärskola med ett bestående funktionshinder som på grund av detta har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel.
- Trafikkontorets nuvarande administrativa hantering av ansökan och prövning av resor till och från fritidshem implementeras i grundskolans skolskjutsorganisation.
- Trafikkontoret hanterar genomförandet av skolskjutsresor till och från fritidshem på samma sätt som övriga skolskjutsresor.
- Den kostnadspost som idag används av trafiknämnden för resor till och från fritidshem flyttas över till grundskolenämnden.

8.2 Organisation

I följande avsnitt redovisas hur en organisation teoretiskt kan utformas i staden och hur ansvarsfördelningen kan se ut.

8.2.1 Riktlinjer för skolskjuts

I och med att det är upp till kommunen att precisera skolskjutsen utifrån lokala förutsättningar har varje kommun politiskt antagna riktlinjer för detta. I staden är det grundskolenämnden som beslutar om riktlinjer för skolskjuts i Göteborgs

Stad. Om resor till och från fritidshem ska organiseras som skolskjuts behöver det framgå av stadens riktlinjer för skolskjuts.

Av riktlinjerna bör det framgå att målgruppen omfattar elever i skolformerna förskoleklass, grundskola och grundsärskola med ett bestående funktionshinder som på grund av detta har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel. Vidare bör det framgå vad som gäller vid val av annan skola än den anvisade, vad som gäller under lov samt vad som gäller vid växelvis boende när ena vårdnadshavaren bor i annan kommun. Det bör också framgå vad som krävs när det gäller ansökningar.

8.2.1.1 Ansvar

- Grundskolenämnden ansvarar för att erforderliga justeringar görs av stadens riktlinjer för skolskjuts.

8.2.2 Ansökningar, prövning, planering och genomförande

Ansökningar gällande skolskjuts till och från fritidshemmet kan göras på samma sätt som ordinarie ansökningar om skolskjuts. Det innebär att ansökningsperioden för skolskjuts till och från fritidshem i huvudsak kan förläggas till perioden mellan 1 mars och 31 april och avser ett läsår i taget. På samma sätt som gäller för ordinarie skolskjuts bör det också finnas möjlighet att göra ansökningar kontinuerligt under året vid exempelvis flytt.

Ansökningarna prövas individuellt av skolskjutshandläggare. Efter beslut meddelas vårdnadshavarna. Skolskjutshandläggaren beslutar om hur skolskjutsen ska utformas med hänseende till elevens behov av exempelvis ensamåkning.

När ansökningsperioden är slut sammanställs behovet av skolskjuts till och från fritidshem och skickas av skolskjutshandläggare till trafikkontoret för verkställighet. Ansökningar som sker under året utöver den allmänna ansökningstiden hanteras enligt samma rutiner.

8.2.2.1 Ansvar

- Grundskolenämnden ansvarar för att ta fram erforderliga riktlinjer för ansökningar om skolskjuts till och från fritidshem
- Grundskoleförvaltningen ansvarar för hantering av ansökningar och beslut gällande skolskjuts till och från fritidshem
- Grundskoleförvaltningen ansvarar för att beställa skolskjuts till och från fritidshem hos trafikkontoret
- Trafikkontoret ansvarar för att anskaffa och genomföra skolskjuts till och från fritidshem
- Grundskoleförvaltningen ansvarar för att rutiner kring ansökan och beställning av skolskjuts till och från fritidshem uppdateras

8.2.3 Avbokning

Avbokning av skolskjuts görs hos trafikkontorets beställaravdelning.

8.2.4 Ekonomi

Oavsett om resor till och från fritidshem betraktas som skolskjuts eller färdtjänst, eller ligger inom trafiknämndens eller grundskolenämndens ansvar och budget, utgör de en kostnad för staden som helhet.

8.2.4.1 Nuvarande förutsättningar

Av både trafiknämndens och grundskolenämndens remissvar framgår att de ekonomiska effekterna av förändringen, att erbjuda skolskjuts i stället för färdtjänst till fritidshem för utvald målgrupp, inte bedöms innebära någon större kostnadspåverkan för Göteborgs Stad som helhet. Däremot innebär förändringen en förflyttning av kostnadsmassa mellan de två nämnderna.

Som nämnts ovan infördes en ny gemensam hantering av skolskjuts i samband med bildandet av grundskolenämnden 2018. Trafiknämnden noterade i samband med att eleverna inte längre beviljades skolskjuts av grundskolenämnden en ökad efterfrågan på färdtjänstresor till och från fritidshem. Trafikkontoret uppskattade kostnadsökningen avseende den ökade efterfrågan till 12 Mkr per år. Efter hemställan till kommunfullmäktige beviljades trafiknämnden 2020-11-12 §6 en tillfälligt utökad budgetram på 12 Mkr som kompensation för kostnadsökningar under 2020. I 2021 års budget fick trafiknämnden utökat kommunbidrag med 12 Mkr. Grundskolenämndens kommunbidrag justerades inte nedåt i samband med att trafiknämnden tillfördes 12 Mkr.

8.2.4.2 Förändrade förutsättningar

Den nya föreslagna organiseringen innebär att grundskolenämnden får ökade kostnader för skolskjuts. Under avsnitt 4.4.1 framgår att kostnaderna för resor till och från fritidshem med färdtjänst uppgick till cirka 13,5 Mkr under 2021 (trafikkostnad och förmedlingsavgift). Trafikkontoret bedömer att den kostnad som nämnden haft för myndighetsutövningen för dessa resor varit cirka 0,5 av en heltidstjänst. Denna kostnad har inte fakturerats grundskolenämnden. Grundskoleförvaltningen uppskattar att myndighetsavdelningen kommer att behöva utökas med ungefär två heltidstjänster för att kunna hantera ansökningar och överklaganden.

Bedömningen är att det kommer att krävas en utökning med en administrativ resurs någonstans mellan 0,5 och 1,0 tjänst. Utökningen motiveras dels med att grundskoleförvaltningen får nya arbetsuppgifter, dels att planeringen till viss del skiljer sig åt från ordinarie planering. Skolskjuts till och från fritidshem utgår från vårdnadshavarnas arbetstider och inte skolans start- och sluttider som för ordinarie skolskjuts. Skolans start- och sluttider ligger fast under läsåret och ändras inte. Detta kommer att kräva att skolskjutshandläggarna i högre utsträckning än idag har kontakt med vårdnadshavarna.

8.2.4.3 Kostnader för resor

Under 2021 genomfördes 35 500 resor till och från fritidshem. Trafikkontoret bedömer att pandemin påverkade resandegraden negativt under 2021 och uppskattar att behovet av resor till och från fritidshem kommer att öka framöver. Antalet färdtjänstresor ökade kraftigt under hösten 2021 jämfört med hösten 2020 till följd av minskad smittspridning. Det saknas statistik för resor till och från fritidshem längre tillbaka i tiden än för 2020, varvid analys avseende resandegraden inte är möjlig att göra under längre tidsperiod.

En av motionens intentioner är att underlätta för barn att ta sig till och från fritidshemmet genom stadens försorg. Då dagens riktlinjer för skolskjuts möjliggör individuella anpassningar och andra servicenivåer jämfört med färdtjänst kan en förändring från färdtjänst till skolskjuts medföra att fler barn än tidigare ansöker om resor till och från fritidshem. Inom ramen för utredningen har det inte varit möjligt att uppskatta omfattningen av en sådan eventuell ökning och vad den kan innebära i termer av ökade kostnader. Vidare är trafiknämndens bedömning att skillnaden i kostnad kopplat till servicenivåer mellan skolskjuts och färdtjänst, utifrån antal berörda individer, inte bedöms vara allt för omfattande. Dock kan grundskoleförvaltningens pågående revidering av stadens riktlinjer för skolskjuts innebära att dagens skillnader i servicenivåer mellan skolskjuts och färdtjänst jämnas ut.

Den förändring i riktlinje som föreslås, att skolskjuts till och från fritidshemmet också gäller när elever i målgruppen valt en annan skola än den kommunen annars skulle anvisat, medför inga ytterligare resor eftersom de här resorna redan är inräknade i de 35 500 resor som genomfördes under 2021. Detsamma gäller de färdtjänstresor som genomförts mellan kommuner, vilka också innefattas i dessa resor.

9 Slutsatser

Utredningen visar att det generellt sett är möjligt att organisera resor till och från fritidshem som skolskjuts. Skollagens bestämmelser hindrar inte kommunen att anordna skolskjuts på frivillig grund utöver sin skyldighet. Det är dock relativt ovanligt att kommuner tillhandahåller resor till och från fritidshem som skolskjuts, Stockholm och Malmö gör exempelvis generellt sett inte detta.

Ett antal kommuner har utökat möjligheten att få skolskjuts och ger avgränsade grupper av elever rätt till skolskjuts till och från fritidshem. Som framgår av utredningen är likställighetsprincipens innebörd i förhållande till detta inte prövad. Avsaknaden av tydlig praxis medför att det är svårt att fullt ut bedöma utgången vid en eventuell domstolsprövning. Utifrån likställighetsprincipens generella innebörd kan det dock argumenteras för att det inte bör vara oförenligt med denna princip att koppla möjligheten att beviljas skolskjuts till och från fritidshem till förekomsten av en funktionsnedsättning som påverkar förmågan att transportera sig på annat sätt. En slutsats som kan dras är emellertid att kommunen anses ha ett visst utrymme att själv besluta sitt regelverk på

skolskjutsområdet, under förutsättning att de regler som ställs upp framstår som sakliga och objektiva. Det bör alltså vara möjligt att avgränsa målgruppen till att omfatta elever med ett bestående funktionshinder som på grund av detta har svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel.

Oavsett om resor till och från fritidshem betraktas som skolskjuts eller färdtjänst utgör de en kostnad för staden som helhet. Det kan konstateras att det är möjligt att hantera resor till och från fritidshem inom grundskoleförvaltningens organisation under förutsättning att grundskolenämnden får ekonomisk kompensation för detta. En förändring skulle innebära en utökad administrativ hantering och planering som till viss del skiljer sig åt från ordinarie handläggning. Skolskjuts till och från fritidshem utgår från vårdnadshavarnas arbetstider och inte skolans start- och sluttider som i ordinarie skolskjuts. Skolans start- och sluttider ligger fast under läsåret och förändras inte. Planering av skolskjuts till och från fritids kräver större flexibilitet och att skolskjutshandläggarna har mer kontakt med vårdnadshavarna än vad som är fallet i ordinarie handläggning. Utöver detta ställer hantering av egenavgifter och debitering av ej avbeställda resor krav på ökad administration.

Även om det är möjligt att hantera resor till och från fritidshemmet som skolskjuts finns en gränsdragningsproblematik i förhållande till ordinarie skolskjuts. Om stadens nuvarande riktlinjer för skolskjuts tillämpas fullt ut även för resor till och från fritidshemmet skulle det i vissa avseenden innebära en försämring för berörda elever i målgruppen i förhållande till dagens resor med färdtjänst. Elever som valt en annan skola än den anvisade eller har växelvis boende skulle inte ha rätt till skolskjuts till och från fritidshemmet, vilket de idag har utifrån lagen om färdtjänst. Eleven skulle inte heller kunna få skolskjuts under lov. För att det inte ska bli en försämring för eleverna behöver riktlinjerna för skolskjuts till och från fritidshemmet utformas på ett annat sätt än dagens riktlinjer för skolskjuts.

Färdtjänst och skolskjuts regleras av nationell lagstiftning som avgör vem som har rätt till service och där avslag på ansökningar kan överklagas genom förvaltningsbesvär. Till detta finns en omfattande praxis och allmänna råd som ger vägledning i myndighetsutövningen. En förändring av organiseringen enligt ovan innebär i stället att servicen hanteras inom den allmänna kompetensen¹⁶ med lokalt definierade ramar och beslutade riktlinjer. När det saknas praxis och allmänna råd ställs det större krav på handläggare, vilket kan innebära utmaningar och gränsdragningsproblematik då inkomna ansökningar ska bedömas. Ett avslag på en ansökan om skolskjuts till och från fritidshem kan, som tidigare nämnts, enbart överklagas genom laglighetsprövning. Vårdnadshavare som får avslag på sin ansökan kan uppleva detta som en försämring när det gäller möjligheten att ta tillvara sin rätt. Det kan även medföra utmaningar för skolskjutshandläggarna att kommunicera till vårdnadshavarna att överklaganden av beslut om skolskjuts till och från skola i

¹⁶ 2 kap. kommunallagen

regel¹⁷ hanteras som förvaltningsbesvär medan beslut om skolskjuts till och från fritidshem hanteras genom laglighetsprövning.

En av utgångspunkterna för kommunfullmäktiges beslut om utredning är att resor till och från fritidshem som skolskjuts ska möjliggöra en högre servicenivå med hänseende till exempelvis ensamåkning och fast förare jämfört med färdtjänst. Grundskoleförvaltningens pågående revidering av stadens riktlinjer för skolskjuts kan medföra en mer restriktiv hantering av ansökningar om ensamåkning och fast förare. Detta kan innebära att resor med skolskjuts inte kommer att ha högre servicenivå än resor med färdtjänst.

En annan utgångspunkt för kommunfullmäktiges beslut var att en förändring skulle bidra till ett minskat antal myndighetskontakter för vårdnadshavare. En förändrad organisation skulle visserligen medföra att vårdnadshavarna endast har kontakt med en förvaltning (grundskoleförvaltningen) när det gäller ansökningar om skolskjuts till och från skola och fritidshem. Många vårdnadshavare skulle dock även fortsättningsvis behöva ha kontakt med trafikkontoret gällande färdtjänst som fritidsresa, vilket inte skulle innebära en minskning i antalet myndighetskontakter.

För att en förändring från färdtjänst till skolskjuts ska få avsedd effekt, det vill säga innebära en förbättring för berörda elever, kan det konstateras att det krävs att riktlinjerna för resor till och från fritidshem behöver skilja sig åt från övriga skolskjutsriktlinjer. För att undvika försämring för målgruppen behöver riktlinjerna för skolskjuts till och från fritidshem avvika från ordinarie skolskjutsriktlinjer på flera grundläggande punkter, exempelvis beträffande anvisad skola, skolskjuts under lov och vid växelvisboende i annan kommun. Olika riktlinjer kan skapa gränsdragningsproblematik som behöver omhändertas. I praktiken skulle det exempelvis kunna uppstå en situation där en elev som valt en annan skola än den anvisade inte har rätt till skolskjuts till och från skolan enligt ordinarie skolskjutsriktlinjer men däremot kan ha rätt till resor till och från fritidshemmet.

Utifrån ovanstående går det därför inte att med bestämdhet säga att den presenterade organisationen skulle innebära en upplevd förbättring för varje enskild elev och vårdnadshavare. Förändring i möjligheten att överklaga beslut samt grundskolenämndens pågående riktlinjeöversyn, vilken kan medföra mer restriktiva bedömningar, kan bidra till denna bedömning. Vidare är det möjligt att kriteriet funktionshinder som enda grund för skolskjuts till och från fritidshem kan medföra att vissa vårdnadshavare upplever att staden inte hanterar alla barn likvärdigt.

Ur ett barnperspektiv är det viktigt att hitta lösningar så att resor till och från fritidshem kan anpassas utifrån de individuella behov som eleverna i målgruppen har.

¹⁷ I [Riktlinjer för skolskjuts för Göteborgs Stad](#) framkommer att beslut om avslag på grund av organisatoriska eller ekonomiska svårigheter, för en elev som valt en annan skola än den kommunen anvisat till, överklagas genom laglighetsprövning enligt kommunallagen.

10 Referenser

SKL (2014), *Skolskjutshandboken – Trygga, säkra och kostnadseffektiva elevresor*

SKL (2012), *Färdtjänsthandbok*, Kommentus Media AB

Strömberg H. (2014) - *Allmän förvaltningsrätt*, Liber